

dr Paweł Szczęśniak
Katedra Prawa Finansowego UMCS
www.finansowe.umcs.pl

PRZYCHÓD W PRAWIE BILANSOWYM I PODATKOWYM

WYKŁAD NR 3

PRAWO BILANSOWE

- tworzy prawdziwy obraz ekonomiczny jednostki przez rzeczywiste odzwierciedlenie zdarzeń gospodarczych, dotyczących zwłaszcza uzyskiwania przychodów i ponoszenia kosztów.

**PRZYCHODY – KOSZTY =
WYNIK RACHUNKOWY BRUTTO
(ZYSK/STRATA)**

PRAWO PODATKOWE

- prawo podatkowe jest prawem publicznym i jako takie służy przede wszystkim ochronie interesu publicznego, a nie interesu jednostki. Prawo podatkowe stanowi podstawę stosunków prawnych między uprawnionymi podmiotami publicznoprawnymi z jednej strony a zobowiązanymi podmiotami prawa z drugiej strony.

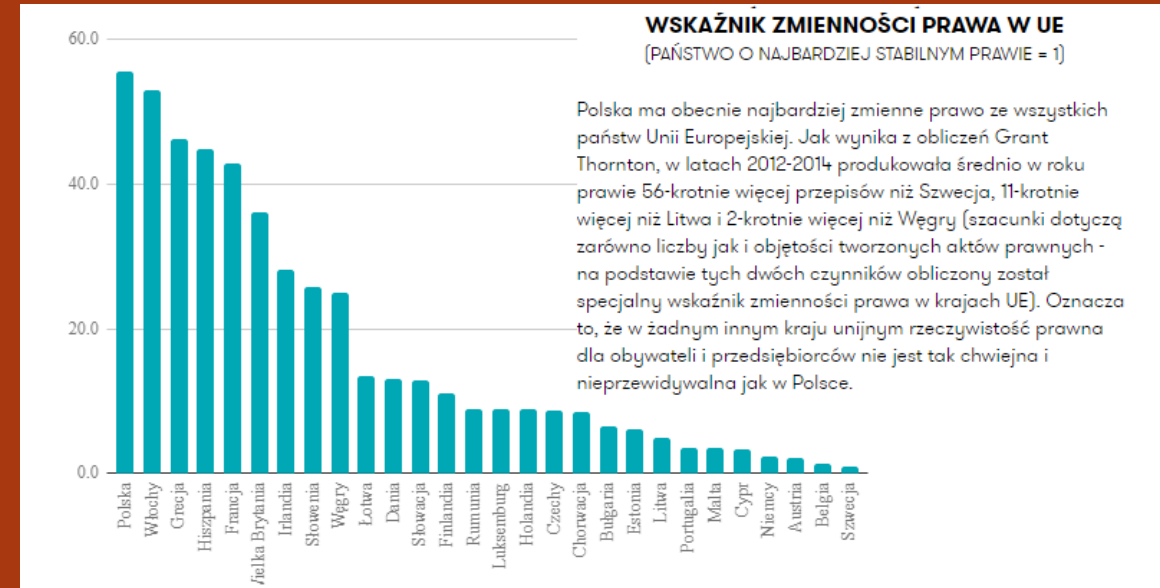
**PRZYCHODY – KOSZTY =
WYNIK PODATKOWY
(DOCHÓD/STRATA)**

PRAWO BILANSOWE

- WYNIK RACHUNKOWY jest ustalany zgodnie z zasadami rachunkowości – zasady te mają obiektywny i niezmienny charakter
- ZASADA WIERNEGO OBRAZU
- ZASADA MEMORIAŁOWA
- ZASADA WSPÓŁMIERNOŚCI KOSZTÓW I PRZYCHODÓW
- ZASADA OSTROŻNOŚCI

PRAWO PODATKOWE

- WYNIK PODATKOWY jest ustalany zgodnie z przepisami ustaw podatkowych - zasady te są wyrazem interesu publicznego i mają zmienny charakter

ZASADA WIERNEGO OBRAZU (true and fair view)

- rachunkowość jednostki powinna dać wierny obraz sytuacji finansowej i rezultatów jej działania

Art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości

Jednostki obowiązane są stosować przyjęte zasady (politykę) rachunkowości, rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy.

ZASADA MEMORIAŁOWA

- memoriał – historycznie był to dziennik, w którym dzień po dniu zapisywano operacje gospodarcze

Art. 6 ust. 1 ustawy o rachunkowości

W księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

ZASADA WSPÓŁMIERNOŚCI KOSZTÓW I PRZYCHODÓW

- rozwinięcie zasady memoriałowej
- zasada przyczynowości
- przeciwstawienie przychodów i kosztów dotyczących tego samego okresu – współmierność czasowa i przedmiotowa

Art. 6 ust. 2 ustawy o rachunkowości

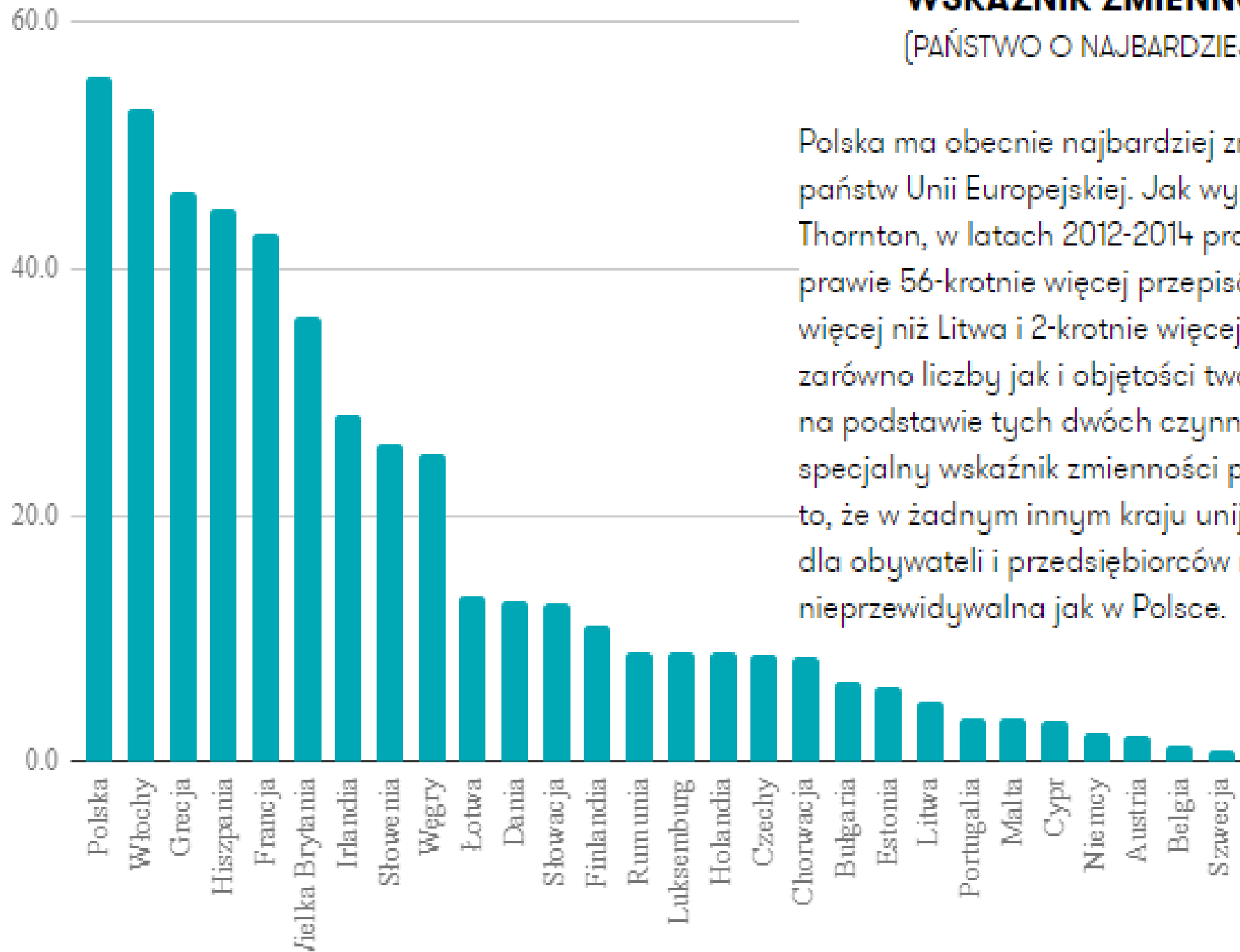
Dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów danego okresu sprawozdawczego zaliczane będą koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które jeszcze nie zostały poniesione.

ZASADA OSTROŻNOŚCI

- zasada ostrożnej wyceny
- obliczając wynik finansowy należy kierować się przecznością
- nie należy zawyżać wyniku finansowego
- przychody należy ujmować, gdy są pewne
- Koszty należy ujmować, gdy są możliwe

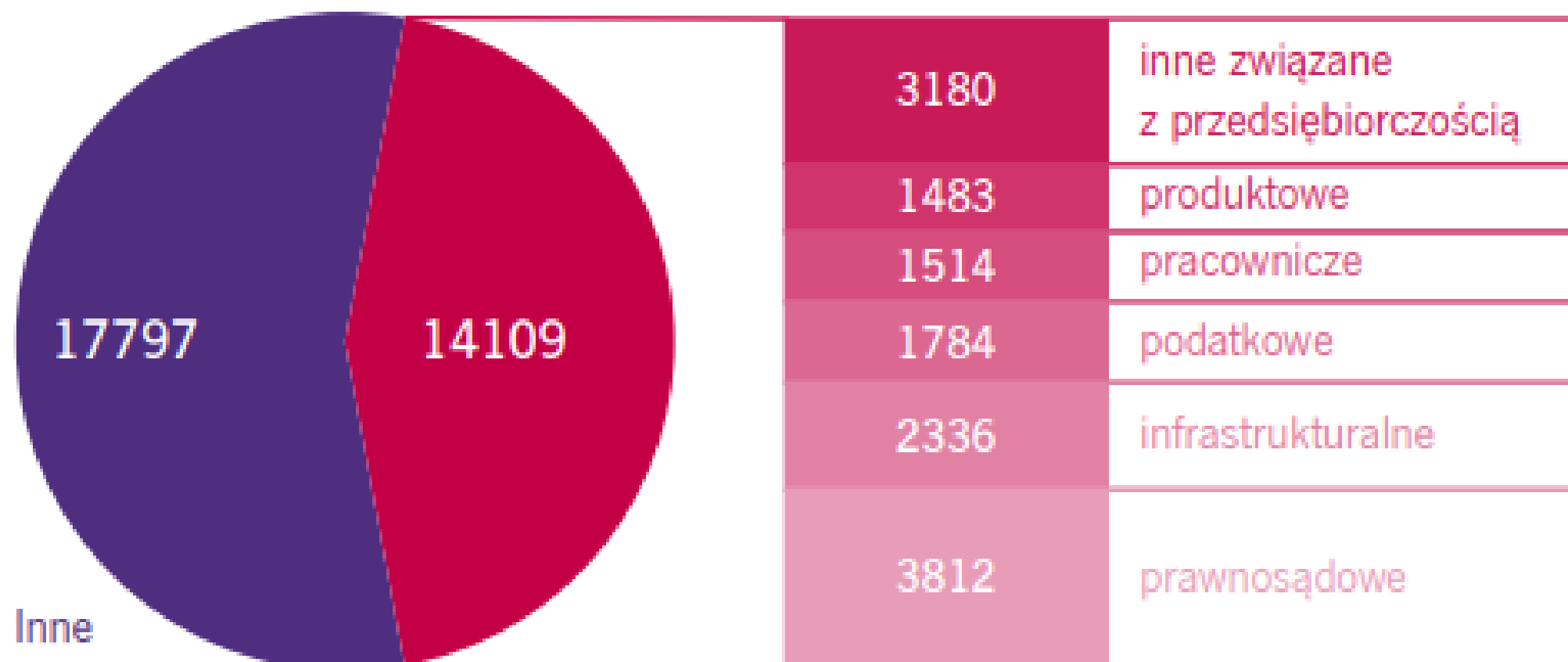
WSKAŹNIK ZMIENNOŚCI PRAWA W UE

(PAŃSTWO O NAJBARDZIEJ STABILNYM PRAWIE = 1)

Polska ma obecnie najbardziej zmienne prawo ze wszystkich państw Unii Europejskiej. Jak wynika z obliczeń Grant Thornton, w latach 2012-2014 produkowała średnio w roku prawie 56-krotnie więcej przepisów niż Szwecja, 11-krotnie więcej niż Litwa i 2-krotnie więcej niż Węgry (szacunki dotyczą zarówno liczby jak i objętości tworzonych aktów prawnych - na podstawie tych dwóch czynników obliczony został specjalny wskaźnik zmienności prawa w krajach UE). Oznacza to, że w żadnym innym kraju unijnym rzeczywistość prawna dla obywateli i przedsiębiorców nie jest tak chwiejna i nieprzewidywalna jak w Polsce.

Wykres 2. Liczba stron aktów prawnych, które weszły w życie w 2016 r. w Polsce, z podziałem na charakter zmian*

Źródło: obliczenia własne Grant Thornton

• **PAYING TAXES 2018:**

<https://pwc.to/2ALrcXQ>

Paying Taxes 2018

In-depth analysis on tax systems in 190 economies

Explore the new edition of Paying Taxes, a unique report by PwC and the World Bank Group

Paying Taxes 2018

Figure 48: Total Tax & Contribution Rate (%) in EU & EFTA

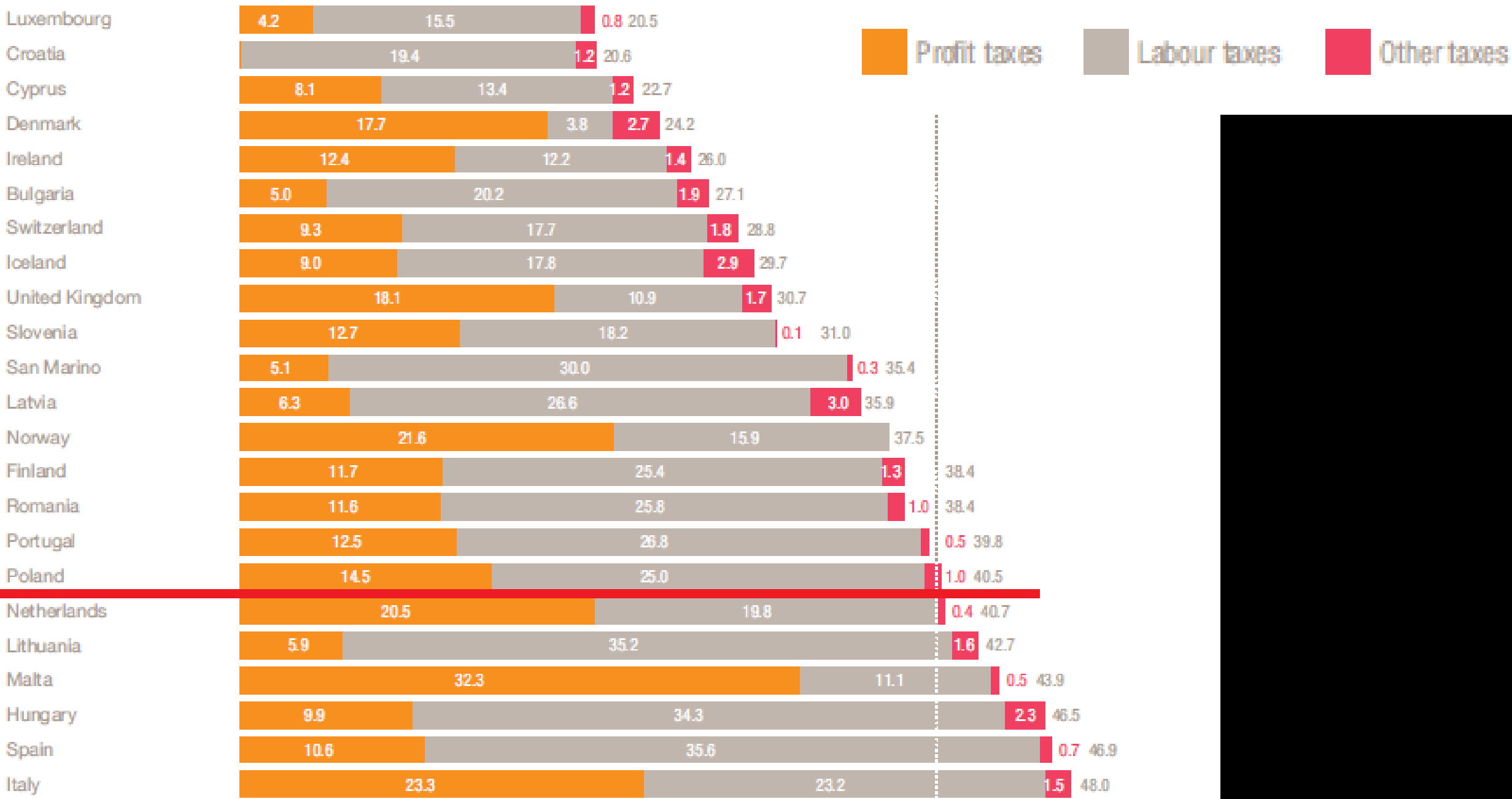

Figure 49: Time to comply (hours) in EU & EFTA

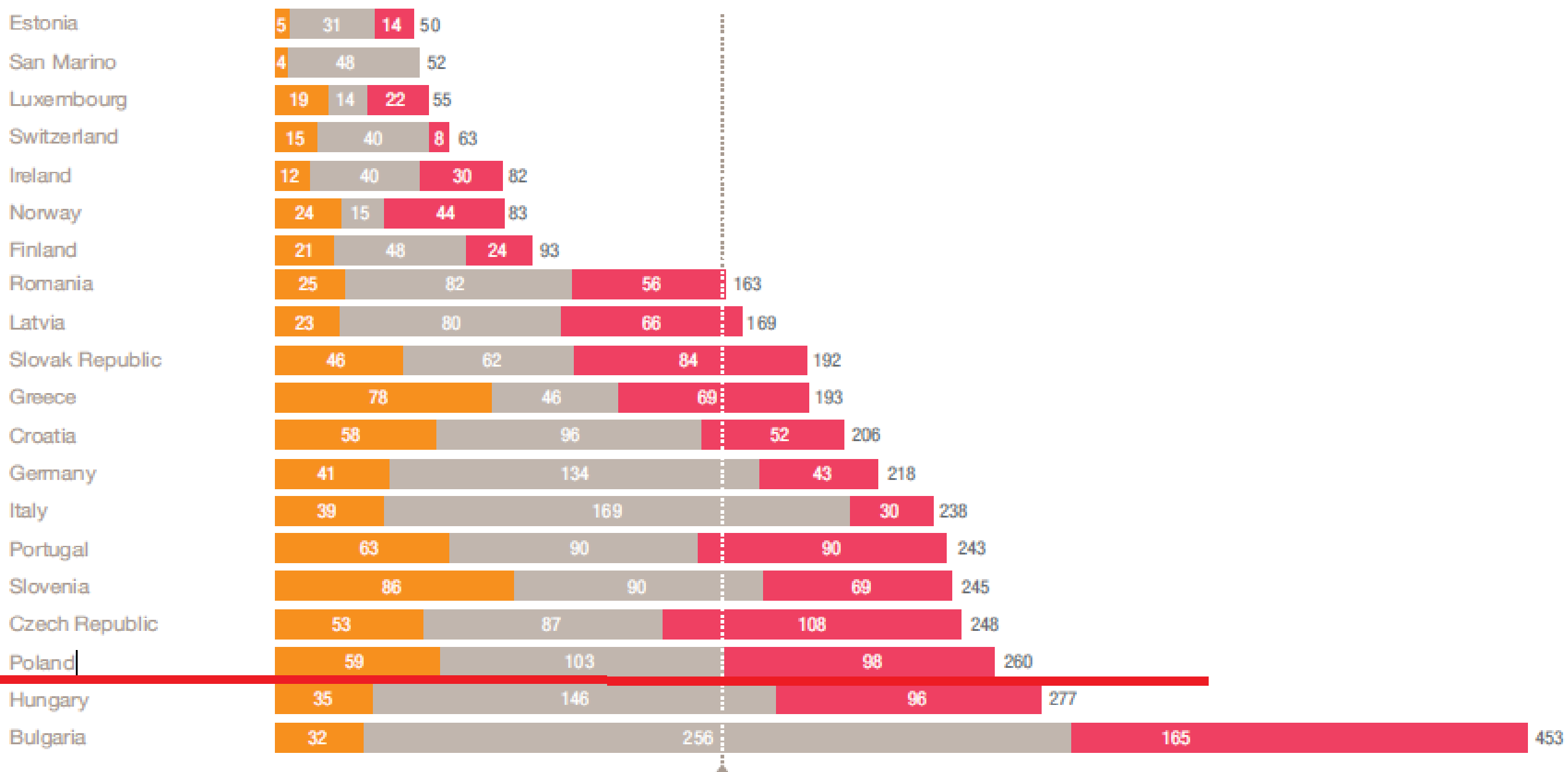

Table 3: Time to comply, Number of hours

Economy	Total tax time	Corporate income taxes time	Labour taxes time	Consumption taxes time
Afghanistan	275	77	120	78
Albania	261	105	66	90
Algeria	265	122	76	67
Angola	287	80	125	82
Antigua and Barbuda	192	23	121	48
Argentina	312	80	84	148
Armenia	313	113	103	97
Australia	105	37	18	50
Austria	131	46	50	35
Azerbaijan	195	60	78	57
Bahamas, The	233	10	66	157
Bahrain	29	0	29	0
Norway	83	24	15	44
Oman	68	56	12	0
Pakistan	312	40	40	232
Pakistan Karachi	312	40	40	232
Pakistan Lahore	312	40	40	232
Palau	52	24	28	0
Panama	417	83	144	190
Papua New Guinea	199	143	8	48
Paraguay	378	138	96	144
Peru	260	39	111	110
Philippines	182	38	36	108
Poland	260	59	103	98
Portugal	243	63	90	90

RACHUNKOWOŚĆ A PRAWO PODATKOWE

Art. 9 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Podatnicy są obowiązani do prowadzenia ewidencji rachunkowej, **zgodnie z odrębnymi przepisami**, w sposób zapewniający określenie wysokości dochodu (straty), podstawy opodatkowania i wysokości należnego podatku za rok podatkowy, a także do uwzględnienia w ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych informacji niezbędnych do obliczenia wysokości odpisów amortyzacyjnych zgodnie z przepisami art. 16a-16m.

Art. 22 ust. 5 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

U podatników prowadzących księgi rachunkowe koszty uzyskania przychodów bezpośrednio związane z przychodami, poniesione w latach poprzedzających rok podatkowy oraz w roku podatkowym, są potrącalne w tym roku podatkowym, w którym osiągnięte zostały odpowiadające im przychody, z zastrzeżeniem ust. 5a i 5b.

Art. 24 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

Osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie wykonujące działalność gospodarczą, są obowiązane prowadzić podatkową księgę przychodów i rozchodów, zwaną dalej "księgą", z zastrzeżeniem ust. 3 i 5, albo księgi rachunkowe, zgodnie z odrębnymi przepisami, w sposób zapewniający ustalenie dochodu (straty), podstawy opodatkowania i wysokości należnego podatku za rok podatkowy, w tym za okres sprawozdawczy, a także uwzględniać w ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych informacje niezbędne do obliczenia wysokości odpisów amortyzacyjnych zgodnie z przepisami art. 22a-22o.

PRZYCHÓD W PRAWIE BILANSOWYM

Art. 3 ust. 1 pkt 30 ustawy o rachunkowości

- **PRZYCHÓD** - uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia wartości aktywów, albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli

PRZYCHODY WEDŁUG PRAWA BILANSOWEGO – otrzymane bądź należne kwoty z tytułu sprzedaży oraz innych tytułów. Zgodnie z zasadą memoriałową powstają w momencie wykonania świadczenia przez jednostkę, a nie w momencie przyjęcia zapłaty

- **PRZYCHODY Z PODSTAWOWEJ DZIAŁANOŚCI OPERACYJNEJ** – otrzymane lub należne przychody ze sprzedaży produktów i towarów wyrażone w rzeczywistych cenach sprzedaży;
- **PRZYCHODY Z POZOSTAŁEJ DZIAŁANOŚCI OPERACYJNEJ** – przychody związane pośrednio z działalnością jednostki, tj. przychody ze zbycia środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych;
- **PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ** (przychody finansowe) – przychody z dywidend, odsetek, rozporządzania aktywami finansowymi, dodatnich różnic kursowych;
- **PRZYCHODY NADZWYCZAJNE**

PRZYCHÓD

W PRAWIE PODATKOWYM / **UPDOF**

Art. 11 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

1. Przychodami, z zastrzeżeniem art. 14-15, art. 17 ust. 1 pkt 6, 9 i 10 w zakresie realizacji praw wynikających z pochodnych instrumentów finansowych, art. 19, art. 25b i art. 30f, **są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń.**

2. Wartość pieniężną świadczeń w naturze, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 2-2c, określa się na podstawie cen rynkowych stosowanych w obrocie rzeczami lub prawami tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem w szczególności ich stanu i stopnia zużycia oraz czasu i miejsca ich uzyskania.

Art. 11a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

1. Przychody w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień uzyskania przychodu.

2. Koszty poniesione w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.

3. Kwoty uprawniające do odliczenia od dochodu, podstawy obliczenia podatku lub obniżenia podatku, wydatki oraz podatek, wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia wydatku lub zapłaty podatku.

ŹRÓDŁA PRZYCHODÓW

Art. 10 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

Źródłami przychodów są:

- 1) stosunek służbowy, stosunek pracy, w tym spółdzielczy stosunek pracy, członkostwo w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną, praca nakładcza, emerytura lub renta;
- 2) działalność wykonywana osobiście;
- 3) pozarolnicza działalność gospodarcza;
- 4) działy specjalne produkcji rolnej;
- 5) (uchylony);
- 6) najem, podnajem, dzierżawa, poddzierżawa oraz inne umowy o podobnym charakterze, w tym również dzierżawa, poddzierżawa działów specjalnych produkcji rolnej oraz gospodarstwa rolnego lub jego składników na cele nierolnicze albo na prowadzenie działów specjalnych produkcji rolnej, z wyjątkiem składników majątku związanych z działalnością gospodarczą;
- 7) kapitały pieniężne i prawa majątkowe, w tym odpłatne zbycie praw majątkowych innych niż wymienione w pkt 8 lit. a-c;
- 8) odpłatne zbycie, a) nieruchomości lub ich części oraz udziału w nieruchomości, b) spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego lub użytkowego oraz prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej, c) prawa wieczystego użytkowania gruntów, d) innych rzeczy,
- jeżeli odpłatne zbycie nie następuje w wykonaniu działalności gospodarczej i zostało dokonane w przypadku odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych określonych w lit. a-c - przed upływem pięciu lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie lub wybudowanie, a innych rzeczy - przed upływem pół roku, licząc od końca miesiąca, w którym nastąpiło nabycie; w przypadku zamiany okresy te odnoszą się do każdej z osób dokonującej zamiany;
- 8a) działalność prowadzona przez zagraniczną spółkę kontrolowaną;
- 9) inne źródła.

PRZEDMIOTOWE WYŁĄCZENIA PODATKOWE

Art. 2 ust. 1 UPDOF

Przepisów ustawy nie stosuje się do:

- 1) **przychodów z działalności rolniczej, z wyjątkiem przychodów z działów specjalnych produkcji rolnej;**
- 2) **przychodów z gospodarki leśnej w rozumieniu ustawy o lasach;**
- 3) **przychodów podlegających przepisom o podatku od spadków i darowizn;**
- 4) **przychodów wynikających z czynności, które nie mogą być przedmiotem prawnie skutecznej umowy; (+ art. 2 ust. 6 UPDOF)**
- 5) przychodów z tytułu podziału wspólnego majątku małżonków w wyniku ustania lub ograniczenia małżeńskiej wspólności majątkowej oraz przychodów z tytułu wyrównania dorobków po ustaniu rozdzielności majątkowej małżonków lub śmierci jednego z nich;
- 6) przychodów (dochodów) przedsiębiorcy żeglugowego opodatkowanych na zasadach wynikających z ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o podatku tonażowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1353, z 2008 r. Nr 209, poz. 1316 oraz z 2012 r. poz. 1540), z zastrzeżeniem art. 24a ust. 1a;
- 7) świadczeń na zaspokojenie potrzeb rodziny, o których mowa w art. 27 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, objętych wspólnością majątkową małżeńską.

Art. 14 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

1. Za przychód z działalności, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3, uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont. U podatników dokonujących sprzedaży towarów i usług opodatkowanych podatkiem od towarów i usług za przychód z tej sprzedaży uważa się przychód pomniejszony o należny podatek od towarów i usług.

1c. Za datę powstania przychodu, o którym mowa w ust. 1, uważa się, z zastrzeżeniem ust. 1e, 1h-1j i 1n-1p, dzień wydania rzeczy, zbycia prawa majątkowego lub wykonania usługi, albo częściowego wykonania usługi, nie później niż dzień:

- 1) wystawienia faktury albo
- 2) uregulowania należności.

PRZYCHÓD

W PRAWIE PODATKOWYM / UPDOP

- w ujęciu teoretycznym przedmiot opodatkowania to stany faktyczne lub prawne, od których zaistnienia ustawodawca uzależnia powstanie obowiązku podatkowego
- brak definicji pojęcia przychodu - przyjmuje się, że przychodem będą wszelkie przysporzenia majątkowe o charakterze trwałym, rzeczywiście otrzymane w roku podatkowym
- Przychodami są wszelkie definitywne przysporzenia majątkowe podatnika. Powiększają one jego majątek w taki sposób, że powodują zwiększenie jego aktywów lub zmniejszenie jego zobowiązań w sposób trwały.
- Nie należą one jednak do przysporzeń, które zostały uznane przez ustawodawcę za niebędące przychodami (art. 12 ust. 4 u. p. d. o. p.) oraz nie są one wyłączone z opodatkowania (art. 2 ust. 1 u. p. d. o. p.)

Art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Przychodami, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4 oraz art. 14, są w szczególności:

- 1) otrzymane pieniądze, wartości pieniężne, w tym również różnice kursowe;**
- 2) wartość otrzymanych rzeczy lub praw, a także wartość innych świadczeń w naturze, w tym wartość rzeczy i praw otrzymanych nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie, a także wartość innych nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych świadczeń, z wyjątkiem świadczeń związanych z używaniem środków trwałych otrzymanych przez samorządowe zakłady budżetowe w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz spółki użyteczności publicznej z wyłącznym udziałem jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków od Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków w nieodpłatny zarząd lub używanie;**
- 3) wartość, z zastrzeżeniem ust. 4 pkt 8, umorzonych lub przedawnionych:**
 - a) zobowiązań, w tym z tytułu zaciągniętych pożyczek (kredytów), z wyjątkiem umorzonych pożyczek z Funduszu Pracy,**
 - b) środków na rachunkach bankowych - w bankach;**
- 4) wartość zwróconych wierzytelności, które uprzednio, zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 25 lub 43, zostały odpisane jako nieściągalne lub umorzone i zaliczone do kosztów uzyskania przychodów;**

Art. 12 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Za przychody związane z działalnością gospodarczą i z działami specjalnymi produkcji rolnej, osiągnięte w roku podatkowym, a także za przychody uzyskane z zysków kapitałowych, z wyłączeniem przychodów, o których mowa w art. 7b ust. 1 pkt 1, uważa się także należne przychody, choćby nie zostały jeszcze faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont.

3a. Za datę powstania przychodu, o którym mowa w ust. 3, uważa się, z zastrzeżeniem ust. 3c-3g oraz 3j-3m, dzień wydania rzeczy, zbycia prawa majątkowego lub wykonania usługi, albo częściowego wykonania usługi, nie później niż dzień:

- 1) wystawienia faktury albo**
- 2) uregulowania należności.**

Art. 12 ust. 4 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Do przychodów nie zalicza się:

- 1) pobranych wpłat lub zarachowanych należności na poczet dostaw towarów i usług, które zostaną wykonane w następnych okresach sprawozdawczych, a także otrzymanych lub zwróconych pożyczek (kredytów), w tym również uregulowanych w naturze, z wyjątkiem skapitalizowanych odsetek od tych pożyczek (kredytów);
- 2) kwot naliczonych, lecz nieotrzymanych odsetek od należności, w tym również od udzielonych pożyczek (kredytów);
- 3) zwróconych udziałów lub wkładów w spółdzielni, umorzenia udziałów (akcji) w spółce, w tym kwot otrzymanych z odpłatnego zbycia udziałów (akcji) na rzecz takiej spółki w celu umorzenia tych udziałów (akcji) - w części stanowiącej koszt ich nabycia bądź objęcia;
- 3a) środków pieniężnych otrzymanych przez wspólnika spółki niebędącej osobą prawną z tytułu:
 - a) likwidacji takiej spółki,
 - b) wystąpienia z takiej spółki, w części odpowiadającej wydatkom na nabycie lub objęcie prawa do udziałów w takiej spółce i uzyskanej przed wystąpieniem przez wspólnika nadwyżce przychodów nad kosztami ich uzyskania, o których mowa w art. 5, pomniejszonej o wypłaty dokonane z tytułu udziału w takiej spółce i wydatki niestanowiące kosztów uzyskania przychodów

PRZYCHODY

- 1) przychody opodatkowane na **zasadach ogólnych**, w tym przychody z działalności gospodarczej – art. 12 u.p.d.o.p.
- 2) **przychody kapitałowe** – związane z uczestnictwem w zysku osób prawnych – art. 7b u.p.d.o.p.

Przychody opodatkowane na zasadach ogólnych

- przychody wymienione w otwartym katalogu przychodów, zawartym w art. 12 ust. 1 u.p.d.o.p., są nimi w szczególności:
 - otrzymane pieniądze, wartości pieniężne, w tym również różnice kursowe;
 - wartość otrzymanych rzeczy lub praw, a także wartość innych świadczeń w naturze;
 - wartość, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, umorzonych lub przedawnionych zobowiązań oraz w przypadku banków wartość umorzonych lub przedawnionych środków na rachunkach bankowych;
 - wartość zwróconych wierzytelności, które uprzednio zostały odpisane jako nieściągalne lub umorzone i zaliczone do kosztów uzyskania przychodów;
 - wartość wkładu określona w statucie lub umowie spółki;
 - wynagrodzenie podatnika otrzymane w wyniku umorzenia udziałów (akcji) objętych w zamian za wkład niepieniężny w postaci przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części

Przychody opodatkowane ryczałtowo

- przychody związane z uczestnictwem w zysku osób prawnych, np.:
 - przychód z tytułu wystąpienia wspólnika ze spółki komandytowo-akcyjnej w inny sposób niż poprzez umorzenie akcji;
 - wartość majątku otrzymanego w związku z likwidacją osoby prawnej lub spółki

WYŁĄCZENIA PRZEDMIOTOWE

Art. 2 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Przepisów ustawy nie stosuje się do:

- 1) przychodów z działalności rolniczej, z wyjątkiem dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że ustalenie przychodów jest wymagane dla celów określenia dochodów wolnych od podatku dochodowego na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 4e;
- 2) przychodów z gospodarki leśnej w rozumieniu ustawy o lasach;
- 3) przychodów wynikających z czynności, które nie mogą być przedmiotem prawnie skutecznej umowy;
- 4) przychodów (dochodów) przedsiębiorcy żeglugowego opodatkowanych na zasadach wynikających z ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o podatku tonażowym (Dz. U. z 2014 r. poz. 511), z zastrzeżeniem art. 9 ust. 1a.